

Дълготрайни Активи-Състав, структура и оценки

1. Състав и структура

Това е частта от активите, която ще се използва от БО за период повече от една година.

а) Състав – 5 групи

*** ДматА – дълготрайни материални активи:**

- земи, гори, трайни насаждения и сгради
- МСО – машини, съоръжения и оборудване; Съоръжения са: пътища, канали, ЖП линии, мостове и др. Те основно имат спомагателен характер! Енергетично оборудване: трансформатори и т.н. Предавателни системи и инсталации. Свързани са с преноса на енергия, материални потоци, информация и др.;
- Производствени машини – пряко свързани с въздействието в/у предмета на труда. Те имат най-съществ.роля в произв.процес.
- Контролно измервателни прибори и средства за автоматизация.
- други дълготрайни материални активи – трансп.средства.

Стационарни трансп.средства; G – стопански инвентар;

- разходи за придобиване на ДМА по стопански начин;

Особености на ДматА:

- участват многократно в производствения процес.
- запазват неизменна своята натурална форма в рамките на един процес.
- пренасят своята ст-т в себестойността на произвежданата продукция на части под формата на амортизационни отчисления

*** ДнематА – Дълготрайни нематериални Активи:**

- Р – разходи за учредяване и разширяване на БО.
- резултати от научно-изследователска дейност
- патенти, авторски свидетелства, ноу хау и др.
- програмни продукти
- други

*** Дългосрочни инвестиции** – включват се защото са предпоставка за получаване на бъдещи приходи.

- контролно участие;
- ДИ с значително участие
- ДИ с малцинствено участие
- Инвестиционни имоти
- Други

*** Дългосрочни вземания** – получаване на средства => са актив;

Вземанията биват:

- от свързани предприятия;

- по предоставени търговски кредити
- по предоставени парични кредити;
- по надвзети данъци

*** Разходи за бъдещи периоди**

б) Структура на ДА – относителния дял на някоя група към някоя подгрупа;
ДМА/ДА; МСО/ДА; Пр.М/ДА; ТС/ДА;

Оценка на ДА.

а) Оценки на ДА от инженерно-техническа гледна точка;

б) Икономически оценки – 4 бр.

1) Отчетна първоначална стойност – по тази стойност се отчитат ДА в нач.момент или когато започва тяхната експлоатация. Тази отчетна ст-т може да бъде:

- цена на придобиване – отчитат се всички разходи за покупка, транспорт и монтаж;
- себестойност
- продажна цена – по нея се отчитат ДА получени като дарение;

2) Балансова стойност – която има тенденция за намаляване и се определя:

Бал.ст-т=Отч.- (Отч.На.Те)/100, На- норма на амортизационни отчисления, Те – фактически срок за експлоатация;

3) Остатъчна стойност, която се определя в момента на ликвидация и в нея се отчитат от една страна разходите за ликвидация и приходите от приватизацията.

4) Възстановяема ст-т – чрез нея се установяват всички приходи, които ще се получат от цялата експлоатация на ДА.

Въпрос 7: Дълготрайни Активи-изхабяване, амортизация и използване

Изхабяване на ДА.

Деф. Под изхаб.на ДА се разбира влошаването на някои технически или иконом. характеристики. То се отнася за дълготрайните материални и нематериални активи. Изхабяването бива:

а) физическо изхабяване (износване) на ДА;

- то е свързано с влошаване на техн.характеристики

- степента на физ.изхабяване се определя като се съпоставят значенията на избраните х-ки от определен момент в експлоатацията на актива спрямо значенията в нач.момент;
- физ.износване зависи от следните фактори:
 - * фактори свързани с качеството на използваните суровини, материали и др. и прилагането на техн.процеси при изготвянето на дългтр.мат.актив;
 - * условията в които се извършва експлоатацията на ДА (благоприятни и неблагоприятни)
 - * ритмичност и качество на извършваните дейности по профилактика и ремонт;
 - * фактори свързани с начин на експлоатация;
- степента на физ.износване може да се определи с $K_{\Phi И} = T_e / T_{пр}$; $T_{пр}$ – препоръчителния срок; T_e – период на експлоатация; След изтичане на $T_{пр}$ е възможно комисия да оцени съст.на ДА и евентуално да препоръча допълн.срок за експлоатация.

- видове физ.износване:

* отстранимо ФИ – такава степен на ФИ, която може да бъде преодоляна чрез ремонт; трябва да се съпоставят разходите за ремонт с цената на нов ДА.

* неотстранимо – или техн.е невъзможно да бъде преодоляно изхабяването или икономически е неизгодно;

б) Икономическо износване –

- влошаване на някои иконом.характеристики;
- степента на ИИ се определя като се съпоставят новия и стария ДА в конкретен момент от време;
- фактори. ИИ се дължи на един основен фактор – научно-техническият прогрес;
- коефициент на ИИ: $K_{ИИ} = (C_{ст} - C_{н}) / C_{ст}$ – себестойност на разходите на новите и старите ДА.
- видове ИИ:
 - * той е налице тогава, когато старите и новите ДА се различават по отчетна ст-т;
 - * налице е когато настъпват промени освен в отчетната ст-т и в значението на някои техн.х-ки;
 - * налице е поради социални съображения се ограничава ст-тта на използване на даден ДА
 - * налице е тогава, когато поради опазване на околната среда се въвежда ограничение за използването на ДА.

Амортизационно отчисления и методи за тяхното изчисляване.

а) амортизационни отчисления

$H_a = 100/T_{пр}$; A_g – амортизация за година;

$T_{пр}$ – приет срок; $A_g = \text{Отч.ст-т} * H_a / 100$, C – цена

Не се начисляват амортиз.отчисления на земята, на паметниците на културата и на напълно износените ДА.

б) Методи за определяне на амортиз.отчисления (АО)

- **линеен метод** – за него е характерно: “ H_a ” е постоянна величина за целия срок на експлоатация. База за изчисляване на АО е отчетната стойност; Предимство: годишните амортизации са относително малки и не натоварват много себестойността
недостатък: сравнително по-бавно се осигуряват необх. парични средства за подмяна на ДА.

- **нелинейни методи:**

* нелинейни методи за ускурена амортизация (дегресивни) за около половината от приетия срок за експлоатация се осигуряват около 65-70% от амортизационните отчисления;

-нелинейни методи за ускурена амортизация:

1) константно дегресивен метод

- $H_a = \text{const}$

- база за изчисление на амортизациите е балансовата стойност

- изчисл.по лин.метод процент за норма на аморти.може да се завиши с коефициент от 1,6-2,5 по решение на самото предприятие.

- за последните две години аморти.се определя като средна аритметична величина на балансовата ст-т

2) метод на сума на числата

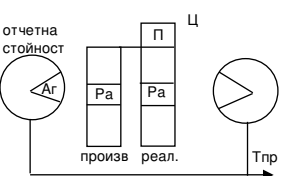
- H_a е променлива в-на: $H_{a_i} = \text{???}/\text{сума на числа показващи год.за експлоатация}$; i – години от срока за експл.

- база за определяне на годишната амортизация е отчетната ст-т

3) метод на равномерната амортизация – да се подберат числа които равномерно да отразяват изхабяването за определен срок на експлоатация. База за изчисление е отчетната (първоначална) стойност (30,25,20,15,10 %)

4) неравномерна ускурена амортизация

5)метод на изключителната амортизация

- за първата година се начисляват 50% от АО. За останалите години нормата се определя по някой от посочените методи, обикновено по линейния метод.

- **Методи за забавена (прогресивна) амортизация** – те са противност на методите за ускорена амортизация. За намаляване на разх.за амортиз.в себестойността е необх.ДА да се разделят на групи и за всяка от тях да се приложат подходящи методи за АО, така че общо годишната амортизация да е като при линеен метод.

Използване на ДА.

1) Обобщаващи показатели за използване на ДА – нар.се така, защото дават представа за изп. на всички или отделни групи ДА.

- коеф.за поглъщаемост на ДА – Колко поглъща изработката на единица продукция:

$$K_{\text{погл}} = \text{ДА} / Q_{\text{пр}} \downarrow$$

- коефициент за фондоотдаване – $K_{\text{фотд}} = Q_{\text{пр}} / \text{ДА} \uparrow$

- рентабилност на ДА -> $R = \text{П} / \text{ДА}$

ДА се определят като към ДА в началото се добавят постъпилите през годината и се извадят излезлите от употреба (продадени, ликвид) с отчитане на времето за тяхното използване. Изчисл. на трите показателя вместо ДА.